

Valtuustoaloite järjestöjen asemasta ja järjestöyhteistyöstä hyvinvointialueella

KPHVAHYT 08.09.2022 § 15
2/00.03.01/2022

Valmistelija

Osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö Jussi Salminen, muutosjohtaja Eija Kellokoski-Kari ja kehittämissuunnittelija Henri Nevalainen.

Kristiina Teerikangas, SDP:n aluevaltuustoryhmä, on tehnyt valtuustoaloitteen järjestöjen asemasta ja järjestöyhteistyöstä. Aloitteessa todetaan esimerkiksi, että järjestöissä tehdään korvaamatonta työtä, joka tukee hyvinvointialueita saavuttamaan sote-uudistukselle asetetut tavoitteet. Järjestöjen toiminnan avulla edistetään ja vahvistetaan asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Järjestöjen toiminta auttaa ihmisiä selviytymään arjen tilanteissa. Järjestöjen tuki voi olla myös osa palveluketjua tai kokonaisuutta. Keski-Pohjanmaalla toimii sosiaali- ja terveysjärjestöjä, jotka ovat tärkeä voimavara hyvinvointialueelle.

Aloitteessa esitetään, että vuoden 2022 aikana Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle

- -luodaan ja sovitaan yhdessä alueen kuntien sekä järjestöjen kanssa toimintaperiaatteet järjestöjen tukemisesta, joiden avulla turvataan järjestöjen toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa
- määritellään vastuutaho, jolle jatkossa kuuluu järjestöjen tukeminen hyvinvointialueella ja varataan järjestöjen toiminnan tukemiseksi resurssit
- luodaan järjestöjen ja hyvinvointialueen säännölliselle ja jatkuvalle vuoropuhelulle mahdollisuudet, jotta järjestöt voivat olla tärkeä osaaja ja resurssi hyvinvointialuetta kehitettäessä ja se voi olla asukkaiden tukena.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on omalta osaltaan sekä kuntien että hyvinvointialueen tehtävä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toimintakyvyn lisäämistä, sairauksien ja terveysongelmien vähentämistä ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista sekä syrjäytymisen ehkäisyä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on ollut osa Soiten missiota, joka näkyy jokapäiväisessä työssä ja päätöksenteossa. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategiassa ennakoivat palvelut ja palveluketjut ovat yksi neljästä keskeisestä strategisesta lähtökohdasta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä painottuu verkostomainen, kumppanuuksiin perustuva yhteistyö ja kouluttautuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hyviin toimintamalleihin. Hyvinvointialue tulee tukemaan organisaation työntekijöitä ja alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kanssa työtä tekeviä ammattilaisia lisäämällä keskinäistä yhteistyötä toimi-, palvelu- ja vastuualueilla sekä kuntien että järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa esim. jalkauttamalla ja juurruttamalla hyväksi todettuja HYTE-toimintamalleja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoita ovat hyvinvointialueet, kunnat, kuntayhtymät, maakuntaliitot, sosiaalialan osaamiskeskukset, aluehallintoviranomaiset, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot, järjestöt ja yritykset. Alueellinen ja kunnallinen hyvinvointijohtaminen edellyttää siten hyvää yhteistyötä, verkostomaista rakennetta ja yhteistä suunnitelmaa. Optimaalisen tuloksen varmistamiseksi on luotu HYTE-kerroin, jolloin sekä hyvinvointialue että alueen kunnat hyötyvät hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehdystä työstä.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on kuvaus väestön hyvinvoinnista, terveydestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Alueellinen kertomus laaditaan yhteistyössä alueen kuntien, järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Keski-Pohjanmaan alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, joka on hyväksytty Soiten valtuustossa ja alueen kunnissa, on tehty vuosille 2020 – 2024 ja sitä ollaan nyt arvioimassa ja päivittämässä. Painopisteinä Keski-Pohjanmaan alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa ovat terveellisten elintapojen ja arjen turvallisuuden edistäminen, mielenterveys ja päihdeongelmien vähentäminen ja lasten sekä nuorten erillinen hyvinvointisuunnitelma. Lasten, nuorten ja perheiden kohdalla erityispainopisteinä ovat yksinäisyyden ja kiusaamisen vähentäminen, osallisuuden edistäminen kasvuyhteisöissä ja palveluissa sekä lapsiperheiden vanhemmuuden tuki.

Tuoreen Sosiaalibarometrin 2022 mukaan peräti kolmannes kuntien sote-johtajista ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattoreista näkee riskin, että joidenkin väestöryhmien hyvinvointia ja terveyttä edistävä työ heikkenee hyvinvointialueiden käynnistyessä vuoden 2023 alussa. Kuten aloitteessa todetaan, on äärimmäisen tärkeä sopia vastuunjaosta ja käytännön toimenpiteistä, kuten esim. järjestöavustuksista, jotta matalan kynnyksen ja muut ennakoivat palvelut olisivat strategian mukaisesti meidän hyvinvointialueen yksi keskeinen voimavara jatkossakin.

Järjestövastaajat ennakoivat sosiaalibarometrissä kuntien vastaajia useammin heikennyksiä joidenkin ihmisryhmien hyvinvoinnin ja terveyden tilaan. Järjestövastaajat epäilivät, että kunnat ja hyvinvointialueet karsivat jatkossa resurssien niukentuessa eilakisääteisiä toimintoja. Tällöin riskinä on, että järjestöjen rahoitusta ja muita järjestöavustuksia leikataan, jolloin korjaavien palveluiden tarve kasvaa ja kustannusten hillintä vaikeutuu. Onneksi meidän, Suomen pienimmällä, hyvinvointialueella on ymmärretty, että nimenomaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen mahdollistaa itsenäisenä hyvinvointialueena olemisen myös tulevaisuudessa.

Hyvinvointialueen valtuusto on vastuussa strategisista päätöksistä, jotka alueella edistävät hyvinvointia ja terveyttä. Valitessaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategisia painoalueita ja hyväksyessään tavoitteet vuotuisessa toiminta- ja taloussuunnitelmassa, valtuusto asettaa eri tehtäväalueille velvoitteen ottaa hyvinvointi- ja terveystarkkailukohdat huomioon omissa suunnitelmissaan.

Hyvinvointialueen järjestöavustuksien periaatteet ovat tällä hetkellä valmistelussa. Tarkoituksena on käydä neuvotteluja kuntien kanssa ja muodostaa järjestöjä parhaiten palveleva kokonaisuus käytettävissä olevilla resursseilla. Alueneuvottelukunta on myös tärkeä toimielin asian valmistelussa. Valmistelussa tullaan huomioimaan valtuustoaloitteessa esitetyt tärkeät nostot.

Liite A15 Valtuustoaloite

Päätösesitys

Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunta päättää antaa valtuustoaloitteeseen ohessa olevan vastineen ja lähettää sen edelleen aluehallitukselle ja -valtuustolle.

Päätös

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Merk.tied. Kehittämissuunnittelija Henri Nevalainen ja muutosjohtaja Eija Kellokoski-Kari esitteli asiaa kokouksessa.